ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 5ης Ιουλίου 1990 *

Στην υπόθεση C-304/88,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον René Barents, μέλος της νομικής υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από τον Jan Devadder, βοηθό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη βελγική πρεσβεία, 4, rue des Girondins,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι, εξαρτώντας τις εισαγωγές ζώντων ζώων και νωπών κρεάτων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη από προηγούμενη άδεια, η οποία ενδεχομένως εκδίδεται αυτομάτως, το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και τις οδηγίες του Συμβουλίου 64/432/ΕΟΚ, της 26ης Ιουνίου 1964, περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 108), και 64/433/ΕΟΚ, της 26ης Ιουνίου 1964, περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών νωπών κρεάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 129),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους O. Due, Πρόεδρο, Sir Gordon Slynn, K. N. Κακούρη και F. A. Schockweiler, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, T. F. O' Higgins, G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τους εκπροσώπους των διαδίκων που ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά τη συνεδρίαση της 21ης Φεβρουαρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Μαρτίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Οκτωβρίου 1988, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι εξαρτώντας τις εισαγωγές ζώντων ζώων και νωπών κρεάτων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη από προηγούμενη άδεια, η οποία ενδεχομένως εκδίδεται αυτομάτως, το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και τις οδηγίες του Συμβουλίου 64/432/ΕΟΚ, της 26ης Ιουνίου 1964, περί προβλημάτων υγειονομικού ελέγχου στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών βοοειδών και χοιροειδών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 108), και 64/433/ΕΟΚ, της 26ης Ιουνίου 1964, περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών νωπών κρεάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 129).

2 Όσον αφορά τα νωπά κρέατα, η Επιτροπή δήλωσε κατά την προφορική διαδικασία ότι η προβλεπόμενη άδεια καταργήθηκε και, επομένως, παραιτείται από το κεφάλαιο αυτό της προσφυγής.

3 Όσον αφορά τα ζώντα ζώα, προκύπτει από τα άρθρα 5 και 6 της βελγικής υπουργικής αποφάσεως, της 22ας Ιουνίου 1965, σχετικά με την εισαγωγή, τη διαμετακόμιση και την εξαγωγή ζώντων ζώων (*Moniteur belge*, 1965, σ. 10238) και των άρθρων 2, 3, παράγραφος 7, 15, 20, 23, 36 και 64 της βελγικής υπουργικής αποφάσεως, της 28ης Ιουλίου 1971, σχετικά με την εισαγωγή, τη διαμετακόμιση, την εξαγωγή και τις συναλλαγές μεταξύ των χωρών της Benelux για τα ζώντα ζώα και ορισμένα προϊόντα ζωικής και φυτικής προελεύσεως (*Moniteur belge*, 1971, σ. 13370), ότι η εισαγωγή ζώντων βοοειδών, χοιροειδών, προβατοειδών και αιγοειδών, μονόνυχων κατοικιδίων, καθώς και πουλερικών καταγωγής άλλων κρατών μελών υπόκειται σε προηγούμενη άδεια, εκδιδόμενη από τον υπουργό γεωργίας.

4 Θεωρώντας ότι, όσον αφορά την εισαγωγή βοοειδών και χοιροειδών, η απαίτηση προηγούμενης άδειας εισαγωγής αντιβαίνει προς την προαναφερθείσα οδηγία 64/432 του Συμβουλίου, και όσον αφορά την εισαγωγή ζώντων ζώων πλην των βοοειδών και χοιροειδών, προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, η Επιτροπή, με έγγραφο οχλήσεως της 13ης Δεκεμβρίου 1985, κάλεσε τη βελγική κυβέρνηση να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

5 Με έγγραφο της 14ης Απριλίου 1986, η βελγική κυβέρνηση κατέστησε γνωστό στην Επιτροπή ότι θα διατηρούσε την προηγούμενη άδεια που προβλεπόταν για την εισαγωγή ζώντων ζώων, διότι η άδεια αυτή ήταν νόμιμη καθόσον εκδιδόταν αυτόματα και χωρίς περιοριστικό αποτέλεσμα επί των συναλλαγών.

6 Στις 9 Μαρτίου 1987, η Επιτροπή απηύθυνε στη βελγική κυβέρνηση αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία της ζητούσε να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για να θέσει τέρμα στην προσαπτόμενη παράβαση εντός προθεσμίας ενός μηνός. Με την απάντηση της 2ας Ιουλίου 1987, η βελγική κυβέρνηση επέμεινε στην άποψη που διατύπωσε με το από 14 Απριλίου 1986 έγγραφό της.

7 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα περιστατικά της διαφοράς, η εξέλιξη της διαδικασίας, καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του χαρακτηρισμού της προηγούμενης άδειας εισαγωγής ενόψει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ

8 Η βελγική κυβέρνηση υποστηρίζει, πρώτον, ότι η προηγούμενη άδεια εισαγωγής δεν συνιστά περιοριστικό μέτρο, διότι εκδίδεται αυτομάτως.

9 Σχετικώς, αρκεί η παρατήρηση ότι ένα σύστημα άδειας είναι, καταρχήν, αντίθετο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ. Πράγματι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η διάταξη αυτή αποτελεί εμπόδιο στην εφαρμογή, στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, εθνικής νομοθεσίας η οποία απαιτεί, έστω και τελείως τυπικά, άδειες εισαγωγής ή κάθε άλλη παρόμοια διαδικασία (απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1983, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, « Γάλα UHT », 124/81, Συλλογή 1983, σ. 203).

10 Η βελγική κυβέρνηση ισχυρίζεται, πάντως, ότι το σύστημα που εφαρμόστηκε έχει ως σκοπό την πληροφόρηση στον υγειονομικό τομέα. Η απαιτούμενη άδεια παρέχει τη δυνατότητα, ιδίως, στον εισαγωγέα να γνωρίζει ότι η εισαγωγή δεν απαγορεύεται για υγειονομικούς λόγους, και στις εθνικές αρχές να παρακολουθούν την κατάσταση της υγείας των ζώων μετά την εισαγωγή τους.

11 Όσον αφορά την πρώτη έποψη της επιχειρηματολογίας αυτής, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι δεν είναι αναγκαίο να πληροφορείται ο εισαγωγέας, μέσω της προηγούμενης άδειας εισαγωγής, για δικαίωμα που γνωρίζει ήδη ότι έχει δυνάμει του άρθρου 30 της Συνθήκης, δεδομένου ότι τα προς εισαγωγή βοοειδή και χοιροειδή συνοδεύονται από υγειονομικό πιστοποιητικό το οποίο εκδίδουν οι αρχές του κράτους μέλους αποστολής.

12 Όσον αφορά τη δεύτερη έποψη, το επιχείρημα της βελγικής κυβερνήσεως πρέπει να θεωρηθεί ότι αποβλέπει στο να δικαιολογήσει το σύστημα προηγούμενης άδειας εισα-

γωγής ενόψει του άρθρου 36 της Συνθήκης, κατά το οποίο επιτρέπονται οι περιορισμοί επί των εισαγωγών οι οποίοι δικαιολογούνται, μεταξύ άλλων, από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων.

13 Σχετικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, κατ' αντίθεση προς τις συναλλαγές επί άλλων ζώντων ζώων που προς το παρόν δεν αποτελούν αντικείμενο μέτρων εναρμονίσεως, τα μέτρα υγειονομικού ελέγχου σχετικά με τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές επί των βοοειδών και των χοιροειδών διέπονται από την προαναφερθείσα οδηγία 64/432 του Συμβουλίου. Κατά πάγια νομολογία, όταν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 100 της Συνθήκης, κοινοτικές οδηγίες προβλέπουν την εναρμόνιση μέτρων που είναι αναγκαία, μεταξύ άλλων, για να εξασφαλιστεί η προστασία της υγείας των ανθρώπων και των ζώων, δεν δικαιολογείται πλέον η επίκληση του άρθρου 36, αφού πρέπει του λοιπού η λήψη των μέτρων προστασίας να εντάσσεται στο πλαίσιο που χαράσσεται από την οδηγία περί εναρμονίσεως (βλέπε απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, Handelsonderneming Moormann, 190/87, Συλλογή 1988, σ. 4689). Κατά συνέπεια, το ζήτημα αν η άδεια εισαγωγής που προβλέπεται από τη βελγική νομοθεσία μπορεί να είναι αντικείμενο παρεκκλίσεως πρέπει να εξετασθεί αφού γίνει διάκριση αναλόγως του αν η εν λόγω άδεια αφορά τις εισαγωγές άλλων ζώντων ζώων πλην των βοοειδών και των χοιροειδών ή αφορά τις εισαγωγές βοοειδών και χοιροειδών.

Επί των εισαγωγών ζώντων ζώων πλην των βοοειδών και των χοιροειδών

14 Σχετικώς, αρκεί η παρατήρηση ότι σύστημα προηγούμενης άδειας εισαγωγής συνιστά μέτρο δυσανάλογο για να εξασφαλιστεί η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων. Πράγματι, από την προαναφερθείσα απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1983, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προκύπτει ότι κράτος μέλος, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα αυτά, μπορεί να λάβει μέτρα λιγότερο περιοριστικά από ό,τι το σύστημα προηγούμενης άδειας εισαγωγής, περιοριζόμενο να συλλέγει τις πληροφορίες που του είναι χρήσιμες, για παράδειγμα, μέσω δηλώσεων που υποβάλλουν οι εισαγωγείς, συνοδευόμενες, ενδεχομένως, από τα κατάλληλα πιστοποιητικά τα οποία εκδίδει το κράτος μέλος αποστολής.

15 Κατά συνέπεια, η άδεια που απαιτείται από τη βελγική νομοθεσία για την εισαγωγή ζώντων ζώων πλην των βοοειδών και των χοιροειδών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο παρεκκλίσεως δυνάμει του άρθρου 36 της Συνθήκης.

Επί της εισαγωγής βοοειδών και χοιροειδών

16 Σχετικώς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η οδηγία 64/432 του Συμβουλίου πραγματοποίησε πλήρη εναρμόνιση των μέτρων υγειονομικού ελέγχου που τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν στο πλαίσιο των ενδοκοινοτικών συναλλαγών επί των βοοειδών και των χοιροειδών.

17 Η εναρμόνιση αυτή πραγματοποιήθηκε κυρίως με το άρθρο 3 της οδηγίας 64/432, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη αποστολής την υποχρέωση να μεριμνούν για την τήρηση σειράς υγειονομικών μέτρων που προορίζονται να εξασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, ότι τα εξαγόμενα ζώα δεν αποτελούν πηγή διαδόσεως μεταδοτικών ασθενειών. Προκειμένου να παράσχει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών προορισμού τη διαβεβαίωση ότι τα εισαγόμενα ζώα πληρούν τις προβλεπόμενες υγειονομικές προϋποθέσεις, το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο η), της οδηγίας απαιτεί όπως τα ζώα συνοδεύονται από υγειονομικό πιστοποιητικό με το οποίο πιστοποιείται η τήρηση και η εκπλήρωση των υγειονομικών ελέγχων.

18 Όσον αφορά ειδικότερα τα μέτρα τα οποία μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη εισαγωγής, επιβάλλεται να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 6 της οδηγίας επιτρέπει στη χώρα προορισμού να απαγορεύει την εισαγωγή ζώων στο έδαφός της αν έχει διαπιστώσει, επ' ευκαιρία εξετάσεως που διενεργήθηκε σε συνοριακό σταθμό από επίσημο κτηνίατρο, ότι τα ζώα αυτά είναι προσβεβλημένα, ύποπτα προσβολής ή μολυσμένα από ασθένεια που υπόκειται σε υποχρεωτική δήλωση, ή ότι δεν έχουν τηρηθεί οι διατάξεις των άρθρων 3 και 4. Επιπλέον, κατά το άρθρο 7, οι χώρες προορισμού μπορούν να χορηγούν άδειες γενικής ισχύος σχετικές με την εισαγωγή στο έδαφός τους βοοειδών που δεν πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις προβλεπόμενες στο άρθρο 3 της οδηγίας. Τέλος, κατά το άρθρο 9 της οδηγίας, σε περίπτωση εμφανίσεως επιζωοτικής ασθένειας ή νέας, επικίνδυνης και μεταδοτικής ασθένειας στο κράτος μέλος αποστολής, το κράτος μέλος προορισμού έχει την ευχέρεια να λάβει μέτρα διασφαλίσεως, απαγορεύοντας ή περιορίζοντας προσωρινά την εισαγωγή βοοειδών και χοιροειδών.

19 Ενόψει ενός τόσο πλήρους συστήματος, τα κράτη μέλη προορισμού δεν έχουν αρμοδιότητα να λαμβάνουν μέτρα — στον τομέα που καλύπτει η οδηγία — πλην εκείνων τα οποία προβλέπονται εξαντλητικά στην ίδια οδηγία.

20 Η βελγική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εναρμόνιση που πραγματοποιήθηκε με την οδηγία δεν είναι πλήρης, διότι με την οδηγία δεν δημιουργήθηκε εναρμονισμένο σύστημα πληροφορήσεως. Η άδεια που απαιτείται με τη βελγική νομοθεσία, η οποία εξάλλου δεν έχει χαρακτήρα μέτρου υγειονομικού ελέγχου, αποβλέπει ακριβώς στο να καλύψει την έλλειψη ενός τέτοιου συστήματος πληροφορήσεως. Κατά τη βελγική κυβέρνηση, ο ατελής χαρακτήρας της οδηγίας 64/432 επί του σημείου αυτού τονίστηκε στην αιτιολογική έκθεση των δύο προτάσεων κανονισμών σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους στις κοινοτικές συναλλαγές, που περιλαμβάνεται στο έγγραφο COM(88) 383 τελικό, με το οποίο η Επιτροπή αναγνωρίζει την αναγκαιότητα « προσφυγής σε σύστημα αμοιβαίας πληροφορήσεως » και « αναπτύξεως του συστήματος αυτού ».

21 Σχετικώς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, πρώτον, οι προτάσεις κανονισμών που επικαλείται η βελγική κυβέρνηση λαμβάνουν ως δεδομένο την πλήρη μελλοντική κατάργηση των κτηνιατρικών ελέγχων στα σύνορα. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω προτάσεις κανονισμών δεν αποβλέπουν στην εναρμόνιση ενός συστήματος πληροφορήσεως το οποίο είναι προς το παρόν ανεπαρκές, αλλά προβλέπουν μέτρα προσαρμοσμένα στο νέο προτεινόμενο πλαίσιο.

22 Πρέπει εν συνεχεία να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος μέλος προορισμού να απαιτεί από τον εισαγωγέα προηγούμενη δήλωση εισαγωγής, εντός προθεσμίας σαράντα οκτώ ωρών κατ' ανώτατο όριο. Το κράτος μέλος προορισμού μπορεί επομένως να προσφύγει στη διαδικασία αυτή προκειμένου να παρακολουθεί την υγειονομική κατάσταση των ζώων μετά την εισαγωγή τους.

23 Κατά συνέπεια, η άδεια που απαιτείται με τη βελγική νομοθεσία για την εισαγωγή ζώντων βοοειδών και χοιροειδών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο παρεκκλίσεως από το άρθρο 30.

24 Από το σύνολο των προηγούμενων σκέψεων προκύπτει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, εξαρτώντας τις εισαγωγές ζώντων ζώων προελεύσεως άλλων κρατών μελών από προηγούμενη άδεια, παρεχόμενη ενδεχομένως αυτομάτως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

25 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή το Βασίλειο του Βελγίου ουσιαστικά ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου, εξαρτώντας τις εισαγωγές ζώντων ζώων προελεύσεως άλλων κρατών μελών από προηγούμενη άδεια, παρεχόμενη ενδεχομένως αυτομάτως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Due Slynn Κακούρης

Schockweiler Mancini O' Higgins Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουλίου 1990.

Ο γραμματέας
J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος
O. Due